

Soubor příspěvků ústních a plakátových sdělení z

12. MEZIOBOROVÉ ČESKO-SLOVENSKÉ TOXIKOLOGICKÉ KONFERENCE

11.–13. června 2007, Lékařský dům, Praha

která byla organizovaná

Toxikologickou sekcí České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii JEP
Slovenskou toxikologickou společností SETOX
Odbornou skupinou analytické toxikologie České společnosti chemické
Českou společností pracovního lékařství JEP
Katedrou analytické chemie Přírodovědecké fakulty UK v Praze
Státním zdravotním ústavem, Praha.

Vědecký výbor:

Vladislav Eybl
Jaroslav Květina
Miloň Tichý
Jana Navarová
Eduard Ujházy
Jiří Barek
Pavel Urban
Milan Tuček

Organizační výbor:

Miloň Tichý
předseda
Iveta Hanzlíková
pokladní
Jana Nerudová
Adéla Pokorná
Marián Rucki
Alena Vlková

Technická pomoc:

Ivan Bečvář
Ludmila Bečvářová
Miroslava Brožová
Kateřina Jirková
Jarmila Kubínová
Michael Nosek
Jitka Petrachová
Jitka Schreibrová
Jana Tumová
Rút Uzlová

Redakce konferenčního čísla:

Miloň Tichý
Radmila Řápková
Jiří Barek

Toxikologická sekce České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii ČLS J. E. Purkyně

Edice příspěvků, které odezněly v červnu 2007 na 12. mezioborové česko-slovenské toxikologické konferenci v Praze, je příležitostí pro připomenutí jubilea jiné významné pražské toxikologické akce. Právě před čtyřiceti lety (v roce 1967) se v našem hlavním městě uskutečnil jeden z prvních evropských toxikologických kongresů vůbec. Garantovala ho Evropská společnost pro studium toxicity léčiv, ustavená v roce 1963. Mezi její zakládající a zvláště aktivní členy patřila Československá toxikologická sekce. Nezapomenutelnou zásluhu na tom měla nestorka světové farmakologie prof. MUDr. Helena Rašková, DrSc., která patřila mezi iniciátory evropských toxikologických společenství. Na jednom z toxikologických shromáždění minulého desetiletí zazněla otázka, proč se mezinárodní toxikologie ve svých začátcích organizovala především z podnětů farmakologů, ačkoliv toxikologický akční rádius zasahuje daleko mimo rámec farmakologických problematik. Za dominantní provokující příčinu byla označena tzv. thalidomidová (Conterganová) teratogenní aféra ze začátku šedesátých let minulého století, která nastartovala sérii mezinárodních snah po revizi předklinického experimentálního ověřování potenciálních léčiv, především z hlediska bezpečnostních záruk. Původní Evropská společnost pro studium toxicity léčiv se ještě během šedesátých let transformovala do podoby současného EUROTOXu (Sdružení evropských toxikologických společenství). Z českých farmakologů-toxikologů byl v letech 1969–1975 členem výboru EUROTOXu nedávno zesnulý doc. RNDr. Ivo Janků, DrSc. Jeho zásluhou se konala v roce 1974 jedna z dalších Evropských toxikologických konferencí v Karlových Varech. V devadesátých letech převzal naši štafetu ve výboru EUROTOXu prof. MUDr. Vladislav Eybl, DrSc. a byla to především jeho iniciativa, že se kongres „EUROTOX 1995“ konal opět v České republice, tentokrát v Praze.

V rámci „jubileem“ vyprovokovaného vzpomínání je snad na místě stručné shrnutí dosavadních aktivit tuzemského toxikologického sdružování, vázaného na EUROTOX. Československá toxikologická sekce vznikla v roce 1963 jako součást Čs. farmakologické společnosti. Kromě mezinárodní angažovanosti se koncentrovala na organizování každoročních pražských toxikologických symposií s vytypovanými diskusními okruhy (například: problematika přenosu dat z pokusných systémů na člověka, hierarchie experimentálního modelování v toxikologii, predikce nežádoucích účinků xenobiotik, etická pravidla pro animální toxikologické pokusy, celulární toxikologie, toxikologické diagnostické testy a jiné). Iniciátory byli nejprve prof. MUDr. Olga Benešová, DrSc., později prof. MUDr. Vladislav Eybl, DrSc. a prof. RNDr. Jaroslav Květina, DrSc. Po rozpadu Československa se toxikologové obou států dohodli na vytvoření tradice každoročních společných mezinárodních toxikologických konferencí, uskutečňovaných střídavě v České republice a na Slovensku. První z nich se konala (pod patronátem osvědčené organizátorské dvojice: doc. RNDr. Eduard Ujházy, PhD. a ing. Jana Navarová PhD.) v Piešťanech v roce 1996. Nejvýznamnějším předsevzetím bylo otevřít tato diskusní fóra mezioborově co nejširší toxikologické veřejnosti. Užitečnost tohoto záměru dokládá i soudobá akce „REACH“ iniciovaná Evropským společenstvím. V tomto smyslu se stala zlomovým startem konference konaná v roce 2004, na její intence pak navázaly další konference, včetně té letošní s rekordní účastí více jak 150 účastníků. Její úroveň se stala odrazovým můstkem i závazkem pro čtyřletou perspektivu nově zvoleného výboru České toxikologické sekce ve složení: Jaroslav Květina, Věra Štětinová, Vladislav Eybl, Miloň Tichý, Pavel Anzenbacher.

*Jaroslav Květina
předseda České toxikologické sekce*

Analytická chemie a toxikologie

Není sporu o tom, že existuje celá řada styčných ploch mezi toxikologií a analytickou chemií. Kolegové pracující v oblasti toxikologie jistě budou souhlasit s mým tvrzením, že bez analytické chemie by nemohli získat řadu zásadních poznatků nutných k úspěšnému rozvoji jejich oboru. A za analytické chemiky mohou prohlásit, že jsou rádi, když jimi vyvíjené metody a principy nekončí v šuplíku, ale slouží k ochraně lidského zdraví, což v případě jejich využití v toxikologii jistě platí.

Proto jsem velmi rád, že se v rámci České společnosti chemické úspěšně rozvíjí široká a mnohostranná spolupráce mezi odbornou skupinou analytické toxikologie a odbornou skupinou analytické chemie. Jejím výsledkem je i spoluúčast katedry analytické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze na 12. mezioborové česko-slovenské toxikologické konferenci. Z té vzešly následující příspěvky v tomto čísle Chemických Listů.

Chtěl bych při této příležitosti poděkovat organizátorům této konference, zejména doc. RNDr. Miloňovi Tichému, DrSc. a jeho kolektivu ze Státního zdravotního ústavu za příkladnou organizaci této konference a přípravu následujících příspěvků a paní Ing. Radmile Řápkové za jejich pečlivé technické zpracování. A vyslovit přání, aby bylo co nejvíce takovýchto akcí důstojně reprezentujících úspěšnou práci českých a slovenských vědců v nejrůznějších chemických i lékařských oborech.

*Jiří Barek
předseda odborné skupiny analytické chemie
České společnosti chemické*

Ochrana veřejného zdraví a toxikologie

Výhodou úvodních slov, předmluv a doslovů je, že vážený čtenář mnoho nezíská, když je přečte a většinou nic neztratí, když je nepřečte. Nevím proč jsem byl požádán o „několik slov úvodem“. Jestli pro jistotu svého života, kdy i já se snažil poodhrnout tajemství toxikologie a zejména uchránit lidstvo před negativním působením chemických látek a přípravků nebo proto, že se mi dostalo cti být ředitelem a řídit Státní zdravotní ústav.

Lidstvo a jeho touha po poznání. Když jsem se probíral obsahem tohoto čísla, tak jsem byl příjemně překvapen tím, že stále se mezi námi nalézá spousta aktivních vědkyň a vědců, aktivních kolegů a kolegyň, kteří nelení se podělit o své znalosti a zpřístupnit toxikologii a s ní související obory odborné veřejnosti. Tě, skoro anonymní skupině čtenářů, která hledá poučení. Někdy mezi autory hledám jména těch, které jsem znal a kteří vytrvali. I to je informace milá a povzbudivá.

Toxikologie je nádherná věda, která jistě začínala jako touha ochránit vznikající lidstvo před smrtí otravou, přes dlouho trvající a jistě na některých pracovištích ještě praktikovanou touhu zjistit, jak nejlépe otrávit nepřítele, přes krásnou touhu nalézt léky na naše neduhy, které by více léčily než škodily až po současnou aktivitu, podobající se prapočátkům toxikologie a vedoucí k lepším znalostem. A tak ke zlepšení chemické bezpečnosti lidstva.

Důležitá, potřebná a krásná věda je toxikologie. Přeji všem, kteří se podíleli na vzniku tohoto čísla i všem ostatním toxikologům hodně vědeckých radostí a osobního uspokojení a štěstí. Dobrá mysl není jen půl zdraví, ale je i nezbytným předpokladem k přežití všech úskalí a ústrků, kterým jsme ve vědeckém světě vystavováni. Tak se nedejte otrávit!

*Jaroslav Volf
ředitel Státního zdravotního ústavu, Praha*

Praha, listopad 2007.

